

братися до уваги при застосуванні примирювальних процедур, є пряме суперечення нормам чинного законодавства.

Важливим питанням для розвитку примирювальних процедур є визначення пріоритету: баланс публічних і приватних інтересів чи забезпечення максимально повного забезпечення прав і свобод приватної особи. Як уявляється, останнє положення достатньою мірою реалізується засобами адміністративного судочинства, відтак, немає потреби у їх дублювання.

Список використаної літератури:

1. Решетникова И. Медиация и арбитражный процесс / И. Решетникова, Ю. Колясникова // Арбитражный и гражданский процесс. – 2007. – № 5. – С. 29–30.
2. Паладій М. Не хочете вирішувати конфлікт у суді – зверніться до медіатора / М. Паладій, Т. Шевельова // Інтелектуальна власність : наук.-практ. журн. – 2006. – № 12. – С. 4–7.
3. Захарьянцев И.Ю. К вопросу правового регулирования института мирового соглашения в арбитражном судопроизводстве / И.Ю. Захарьянцев // Актуальные проблемы процессуальной цивилистической науки : материалы науч.-практ. конф., посвящ. 80-летию проф. М.А. Вукот. – Саратов : Изд-во Саратов. гос. акад. права, 2003. – С. 143–144.
4. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: проект Закону України від 23 березня 2017 р. № 6232.

БІЛА-ТІУНОВА Л. Р.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри адміністративного і фінансового права,
доктор юридичних наук, професор

ХАМХОДЕРА О. П.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПОВАЖНІ ПРИЧИНИ» ДЛЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ

Під час подачі електронної декларації виникає цілий ряд питань, які або не урегульовані чинним законодавством, або урегульовані частково, або виникають колізії при вирішенні конкретної ситуації. Одним

із важливих питань щодо електронного декларування є визначення поняття «поважна причина», з яким безпосередньо пов'язано своєчасне виконання свого обов'язку щодо декларування.

Насамперед слід зазначити, що поняття «поважні причини» — це оціночне поняття, зміст якого не деталізується у ст. 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі — КУпАП) та законодавстві про запобігання корупції. Більше того, аналіз нормативних актів, у тексті яких використовується розглядуваний термін, дозволяє виявити загальне правило правотворчої техніки: поважні причини або не конкретизуються взагалі, або конкретизуються у межах відкритого переліку окремих життєвих обставин (ч. 2 ст. 33 Конвенції ООН про статус біженців, ч. 4 ст. 277 і ч. 3 ст. 323 КУпАП, ч. 3 ст. 17 Закону України (далі — Закон) «Про звернення громадян», ч. 3 ст. 40 і ч. 4 ст. 9 Закону «Про Вищу раду правосуддя», ст. 138 Кримінального процесуального кодексу України, тощо). Як справедливо зазначив Європейський суд з прав людини у п. 48 Рішення за справою «Устименко проти України»: «сама концепція «поважних причин» ... не є чіткою». Проте, ця нечіткість є цілком природною, адже законодавець, з огляду на різноманітність та динамічність суспільного життя, не зможе передбачити повний перелік значимих для правозастосування дій і подій (ні в конкретний момент часу, ні, тим більше — у перспективі). Абсолютна визначеність хоча й виключає загрози, властиві надмірній дискреції, водночас позбавляє можливості належно індивідуалізувати відповідальність, обумовлюючи невідповідність владних повноважень завданням юрисдикційного провадження. Отже, оціночне поняття «поважні причини» необхідно вважати таким, що віддане законодавцем на розсуд правозастосовного органу (суду) і має трактуватися останнім, виходячи із обставин розглядуваної справи.

У цьому разі правомірною видається така теоретична позиція: використовуючи у законі оціночні поняття і не уповноважуючи при його прийнятті будь-який орган виконавчої влади розкрити його зміст, законодавець побічно визнає виняткове повноваження судів на тлумачення оціночного поняття. Доречним видається і судження М.А. Маркуш: «Надання судді права встановлювати поважність чи неповажність причин ... повністю узгоджується із конституційною нормою про незалежність суддів, з якої вбачається, що будь-яке рішення у справі має прийматися суддею самостійно, без стороннього впливу чи втручання» (абз. 5 п. 3 Окремої думки до Рішення Конституційного Суду України від 30 червня 2009 р. № 16-рп/2009). Саме тому уявляється, що розглядувані обставини можуть бути визнані поважними причинами у процесі притягнення до відповідальності, але не є такими безумовно.

Уявляється, що стосовно кожної потенційно поважної причини має бути встановлено:

а) її реальне існування. Роз'яснюючи процесуальне значення поважних причин Пленум Вишого господарського суду України зазначив:

«питання щодо поважності цих причин, тобто наявності обставин, які з об'єктивних, незалежних від позивача підстав унеможлилювали або істотно утруднювали своєчасне подання позову, вирішується господарським судом у кожному конкретному випадку з урахуванням наявних фактичних даних про такі обставини» (пп. 4 п. 2.2. Постанови Пленуму Вишого господарського суду України від 29 травня 2017 р. № 10). Відмічена обов'язковість доведення обставини матеріалами справи є неодмінною і для адміністративно-деліктного правозастосування. При цьому, щодо багатьох ймовірно значимих фактів (відраження, хвороба, виїзд за межі країни тощо) існують процедурні вимоги їх виникнення і оформлення (наприклад, надання відпустки по вагітності та пологах відбувається шляхом видання наказу за місцем праці, а тому для підтвердження відповідної поважної причини недостатньо довідки із лікарні, що підтверджує стан вагітності). Виходячи із позиції Європейського суду з прав людини (п. 44 і 46 Рішення по справі «Трофимчук проти України»), порушення процедурних вимог до юридичної інституціоналізації поважної причини може призвести до її невизнання, хоча певне фактичне підґрунтя для неї й існувало;

б) її реальний вплив на можливість конкретної людини у конкретний період часу подати декларацію. У листі Генеральної прокуратури України зазначається, що нечіткість законодавчої регламентації «поважності причин» призводить до різної оцінки судами ідентичних обставин справ та породжує неоднакове застосування норм законодавства. Дійсно, практика містить випадки, коли аналогічна обставина в одній справі визнається поважною причиною пропуску строку подання декларації, а в іншій – ні. Однак, подібна розрізненість правозастосування сама по собі не свідчить про дефектність реалізації правового припису, якщо під час розгляду справ було чітко встановлено, що ідентична обставина в одній ситуації унеможлилювала виконання обов'язку, а в іншій – ні (відповідно до другого з приведених рішень, порушник сам зізнався, що проігнорував зобов'язання). Підтвердження вказаної думки знаходимо в правовій позиції Європейського суду з прав людини (п. 60 Рішення по справі «Єлоєв проти України»), відповідно до якої правозастосовна значимість (достатність, поважність) конкретної причини навіть в межах однієї справи може змінюватися із плином часу.

Умовами для визнання поважними причин порушення строку подачі декларації, як уявляється, можуть бути визнані: затримання або інше обмеження свободи пересування особи в наслідок дії закону або судового рішення; епідемії, стихійні лиха та інші обставини непереборної сили; відсутність особи у місці проживання протягом тривалого часу внаслідок відраження, подорожі тощо; смерть близьких родичів, членів сім'ї чи інших близьких осіб або серйозна загроза їхньому життю та інші обставини, що унеможливили вчасне подання декларації (істотно перешкодили цьому), виходячи із специфіки конкретної справи.